דגל מחנה אפרים — כי תצא

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלקיך בידך וכו' וראית בשביה אשת יפת תואר וחשקת בה ולקחת לך לאשה: י"ל בזה בדרך רמז כי תצא למלחמה על אויביך היינו תיכף כשיהיה אתערותא דלתתא ותצא למלחמה נגד היצה"ר אז בוודאי ונתנו ה' אלקיך בידך כמאמרם ז"ל פתחו לי כחודה של מחט ואני אפתח לכם ארובות ארובות: וראית בשביה אשת יפת תואר זהו ג"כ הבטחה כשיתן ה' אלקיך בידך את היצה"ר אז וראית איך שהשכינה שהיא אשת יפת תואר היא בשביה כביכול: וחשקת בה לפדותה מן השביה ולקחת לך לאשה והבן:

כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה והיה הבן הבכור לשנואה: והיה ביום הנחילו את בניו את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים כי הוא ראשית אונו לו משפ' הבכורה: יש להעיר בזה אומרו האחת אהובה והאחת שנואה והיה די לומר אחת אהובה ואחת שנואה ועוד ידוע כ"מ שנאמר והיה הוא לשון שמחה ומה זו שמחה שיהיה הבכור לשנואה: וי"ל בזה ע"ד ששמעתי מהרב המגיד המנוח מוה' דוב בער ז"ל שם האחת שפרה ושם השנית פועה שהוא מרמז על שתי ההי"ן של שם הוי"ה ב"ה האחת שפרה היינו ה' אחת שפרה שמשפרת הוולד היינו ע"י תשובה ומע"ט וה' שניה פועה הוא לשון דיבור שהוא מלכות ושני בחי' אלו הם בחי' עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא כי כ"א מייגע א"ע ויש שמייגע במוח אחר פרנסה ועושר והוא בחי' עלמא דאתגלייי': ועלמא דאתכסייא היינו לייגע עצמו כדי לייחד קב"ה ושכינתיה ולהעלות נשמות ישראל וזעירין אינון: וזה י"ל הרמז כאן כי תהיין לאיש דא קב"ה שתי נשים היינו נשמות ישראל האחת אהובה היינו שמייגע את עצמו אחר עלמא דאתגלייא שזהו אהובה לכל והוא שמרמז האחת היינו ה' אחת שהיא בחי' עלמא דאתגליא שהוא אהובה לכל והכל רודפים אח"ז והאחת שנואה היינו ה' אחת שנואה הוא לשון התרחקות היינו שמשתדל לייחד מדריגות תחתונים ורחוקות ליחד יחודים עליונים והוא בחי' עלמא דאתכסיא: והיה הבכור לשנואה ע"ד אף אני בכור אתנהו עליון למלכי ארץ שהוא לשון גדולה והוא שאמר והיה היינו שמחה וגדולה שהוא בחי' בכור יתן השם בעו"הז: לשנואה למי שהוא משתדל בבחי' שנואה שבעו"הז יתן לו גדולה ועושר: והיה ביום הנחילו את בניו לעו"הב: את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים לשון כפל שני חלקים בעו"הז ע"ד עולמך תראה בחייך עולמ' לשון העלם היינו עלמא דאתכסיא שיראה גם עולמו עולם דאתכסיא בחייו: כי הוא ראשית אונו היינו כחו הוא מן ראשית שהוא מן המחשבה א"ס שכל מגמתו ומחשבותיו הטהורים לייחד יחודים בעולמות עליונים ולכך לו משפ' הבכורה: ע"ד אף אני בכור אתנהו בעו"הז כי עולמך תראה בחייך והבן:

כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ והאם רובצת על אפרוחים או על הבצים שלח תשלח את האם וכו' למען ייטב לך והארכת ימים: י"ל ביה בדר' רמז כי השכינה נקרא קן צפור כי צפור דא נשמתא לשון צפירות ובהירות וגם לשון דיבור ופטפוט ודיבור היא מלכות שהוא השכינה כביכול ונקרא קן צפור שממנה מקור נשמת ישראל: בדרך היינו ע"ד ששמעתי מאא"ז זללה"ה שהשכינה היא מעילא לתתא עד סוף כל המדריגות וזהו סוד ואתה מחיה את כולם שאפילו כשאדם עושה עבירה ח"ו אזי ג"כ השכינה מתלבשת בו כי בלא הוא לא היה בו כח לעשות זאת ולהניע בשום אבר כי הוא המחיה אותו ונותן בו כח וחיות וזהו כביכול גלות השכינה: וזהו בדר' היינו ביחוד של שקר וניאוף כמו כן דרך אשה מנאפת או ע"ד דרכו קשתם לשון שקר והיינו השכינה כביכול מתלבשת שם ג"כ וזהו גלות השכינה כנ"ל: בכל עץ או על האר' היינו שהתלבשות השכינה היא מעילא לתתא במדריגות עליונים שהוא על עץ וכן במדריגות תחתונים שהוא על האר': והאם היינו השכינה כביכול: רובצת על האפרוחים היינו שאין להם עדיין גדפין זהו נקרא אפרוחים והוא מרמז על תרין דרועין חו"ג שהם אהבה ויראה היינו אפילו במדריגות תחתונים שאין שם אהבה ויראת השם ג"כ האם היינו השכינה רובצת וחופפת עליהם ומצפה שיכשירו מעשיהם או על הביצים היינו שהוא רק היולי שיש לו נשמה קדושה אך עדיין הוא ערום בלי תורה ומצות רק יכול להיות ממנו כלי ואדם שלם וע"ז השכינה רובצת ומגעגעת שלח תשלח את האם היינו לשון מי שלוח שתראה להמשי' ולהגדיל אותה וכו' למען ייטב לך היינו שכשאדם מתקן חסרון השכינה כביכול ומעלה אותה למעלה לשורשה כביכול אזי נמש' לו ג"כ טובה בגשמיות וברוחניות הארת נשמתו והארכת ימים לשון ימים ונחלים היינו שתמשיך גם כן מקורין ומבועין בכל העולמות:

או יאמר כי יקרא קן צפור וכו' והאם רובצת וכו': שלח תשלח את האם וכו' והארכת ימים: הגם שהאירו כבר עינינו בזה בזו"הק ובתיקונים רזין עלאין גם אני אומר מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח דהנה כל העולם כולו לא נברא אלא לכבודו וכבוד היינו השראת השכינה שיש בישראל בשביל זה נברא העולם וזהו ביאור הפסוק כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו ורומז כאן כל הד' עולמות אבי"ע להורות על התפשטות השראות השכינה מא"ס עד א"ת וזהו תכלית כל הבריאה ומי שזוכה זה שיהיה התפשטות אור השכינ' שורה עליו אז כל העול' לא נברא אלא בשבילו כי זה כל האד' והוא יכול ללבן ולצרף נשמו' ישראל החפצים בו ובכ"מ שהוא שם שכינה עמו וזי"ל שמרומז בפסוק כי יקרא והתורה נכתבה בלי נקודות כדי לדורשה בע' אנפין וכאלו נכתב יִקָּרֵא לשון המשכה קן היינו השכינה וכשתהי' במדריגה זו שתוכל להמשי' השכינ' כביכול שהוא קן לצפור הוא הקב"ה כמ"ש כצפור נודד ממקומו

וכו' או ע"ד הרמב"ם שכתב שכל בעלי השיר נקרא צפרים ע"ש כשצפרא נהור הם מתחילים לשורר וזהו קן צפור היינו השכינה שהוא קן של אור הבהיר אור עולם ותזכה להמשי' התפשטות אורם עלי' אז לפני' בדרך היינו בכ"מ שאתה תהיה בבית' ובלכת' בדרך והיא הולכת לפניך: בכל עץ היינו בכל עניני תורה הנקראת עץ חיים שתלמוד תבוא ותשרה עליך כמאמר' ז"ל אפי' אחד שיושב ועוסק בתור' שכינה שרויה עליו: או על הארץ היינו אפי' כשתעסוק בדברים גשמים וארצי' ג"כ תהי' עמך ע"ד ששמעתי מאא"ז זללה"ה ע"פ ואתהלכה ברחבה כי פיקודי' דרשתי היינו דהמע"ה התפאר א"ע שהיה יכול לילך בשוקים וברחובות והטע' כי פקודי' דרשתי היינו שלא היה דורש מעולם כ"א יחודים זה היה כל מגמותיו תמיד שיוכל ליחד קוב"ה ושכינתיה: אפרוחים או בצים היינו שצריך לרחם על נשמות ישראל שיש בהם שני בחי' אלו והיינו שהתחילו להשתדל בעבודת הש"י ונעזב מהם מחמת מניע' של כל א' וא' ויש שעושים מעשי ה' כמצות אנשים מלומדה בלא דח"ור וזהו בחי' אפרוחים שאין להם גדפין כי תורה ותפלה בלא דחו"ר לא פרחת לעילא גם יש בהם עוד מדריגה פחותה מזו שלא התחילו כלל בשום השתדלות בעבודת הש"י רק שיש בהם כח היולו וזהו בצים שנמשלו לביצה שיש בה כח היולו שיתהוה ממצה אפרוח אך צריך טרחא לחמם אותה שיצא מכח אל הפועל ולעשות בריה וזה הכח אין לו שיעור כי מכל בריה יכול להיות כמה בריות אין מספר ולהחיות כמה נפשו' זה הכח הוא בכל ביצה וכן הענין ג"כ בב"א שהוא רק ניצוץ מישראל שיש בו כח היולו שיתפשט בו הניצו' ההוא ויזכה להשראת השכינה עליו בכל עניניו רק שצריך לעוררם ולחממם ולהבעיר הניצו' הקדוש שיש בתוכם שיתלהבו לעבודתו יתב': והאם רובצת על האפרוחים וכו' היינו שכביכול זהו גלות השכינה שרובצת בכ"מ שיש שם ניצו' הקדוש ומשתוקקת שידבק בה וזהו והאם היינו השכינה כביכול רובצת לשון נפילה על אפרוחים וכו' היינו על אותם ב' בחי' כי מלכותו בכל משלה וזה לה צער גדול שיש ניצו' הקדוש אפילו במקום הקליפה וזהו שלח תשלח לשון מי שלוח היינו שמזהיר לצדיק שירחם על אותם הבחי' ויראה להחזיר ולהשיב במים חיים שהיא התורה ועבודה את האם היא השכינה כביכול ע"י שמעורר אותם שני בחי' הנ"ל לעבודתו ית' ובזה יתעלו הניצוצין קדישין למקורם ושורשם ואת הבנים תקח לך היינו שגם לך תגיע יתרון מהבנים שתחייה אותם ותעוררם למען ייטב לך היינו שתתרבה ויתוסף טוב בנשמתך בשכר שתחזור בן המלך למלך והארכת ימים שתזכה לאותו מקום שנמשך משם אריכות ימים והבן:

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו י"ל ע"ד רמז על יום המשפט שהוא ר"ה דהנה ידוע כי זה היום תחלת מעשיו ית"ש ובכל ר"ה נתחדש העולם ושבים כל הדברים למקודם ועצומו של יום מעורר זה בכל ר"ה וזי"ל שמרמז כאן כי תבנה בית חדש היינו בר"ה כשמגיע העת להתעורר שיבנה העולם בנין חדש כנ"ל אז תראה ועשית מעקה גימ' רי"ו מס' גבורה ע"ה "גגך מס' כ"ו שם הוי"ה ב"ה שורש החסדים והרחמים והיינו שתראה לשתף גבורה וחסד להמתיק הגבורת ולהפך מדה"ד למדה"ר והבן:

ולא תשים דמים בביתך: היינו הוי זהיר שלא יהי' ח"ו בחי' גבורה לבד: כי יפול כי זה משמש לשון אלא היינו רק לזה ישמש מדת גבורה שיפול הנופל היינו מי שראוי ליפול והמשי"ב:

לא יבוא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל ה': הוא ע"ד זו"הק זכאה הוא מאן דשוי דירה לשכינתא בליביה כלים נאים באברים דליה וזהו אנכי פניתי הבית דא לבא מע"ז שצרי' לפנאה לבא מכל הרהורין בישין בגין למהוי שכינה מדורה גביה וע"ז אמר דה"מ ע"ה ולבי חלל בקרבי גם ישתדל שלא לפגום באברים דליה כי רמ"ח מ"ע הם נגד איברי האדם ושכינה נקראת מצוה דא נשמתא דב"נ וכשיזכה לג' בחינות אלו דירה כלים אישה המרומז בתיבת דכ"א אז השכינה שורה אצלו והנה המחשבה המחטיא את האדם הא גורמת ביטול ופגם בג' בחי' אלו ונקראי' פצוע דכא ל' פצע וחבורה וזהו פי' הפסוק תשב עד דכא ותאמר היינו עוד צרי' בע"ת לומר שובו ב"א ע"ד ורבים השיב מעון פי' הבע"ת צריך לתקן כל הבחי' ולהשיב בסוד דכא הנ"ל וזהו ע"י שבירה ונמיכת רוח הנקרא דכא ותאמר שובו ב"א כנ"ל: שפכה נקרא סילון וצינור והיא מדת התענוג והתקשרות הכולל כל ומשפיע וזהו פי' לא יבא פצוע דכא שעושה פצועים בדכא הנ"ל או כרות שפכ' היינו אפי' שהמחשב' מניחו לעשו' דכא הנ"ל רק שהיא כרות שפכ' היינו בלי תענוג והתקשרו' אז ג"כ לא יבא בקה' ה' כי מצו' בלא דחו"ד לא פרח' לעיל' והבן

ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה: הנה תיבת לך מיותר וי"ל בדר' פשט דהנה ידוע כל המברך מתבר' והיה יכול לטעון ולומר כיון שמקללתו של בלעם נעשה ברכות נמצא שהיה בלעם בגדר מברך ויתברך ג"כ לזה דקדק מקור החכמה באמרותיו הטהורים ויהפו' לך דייקא את הקללה לברכה והטעם כי אהבך ה' אלקיך אבל זולתך יחשב בכלל מקללים והבן:

ויתד תהיה לך על אזנך והיה בשבת' חוץ וחפרת וכסית את צאתך: י"ל הרמז בזה שיהיה יתד תקועה לך על אזנך היינו שיהא תקועה בלבך מה ששמעת איזה ד"ת ומוסר והיה בשבת' חוץ כשתצא ח"ו לפעמים חוץ מן הקדושה אזי וחפרת ותבקע את הדברים ההם ותמצא בהם חיי רוחך להשיב את נפשך וכסית את צאתך והבן: